humanitas

APRIL 1961 ZESTIENDE JAARGANG NO. 2

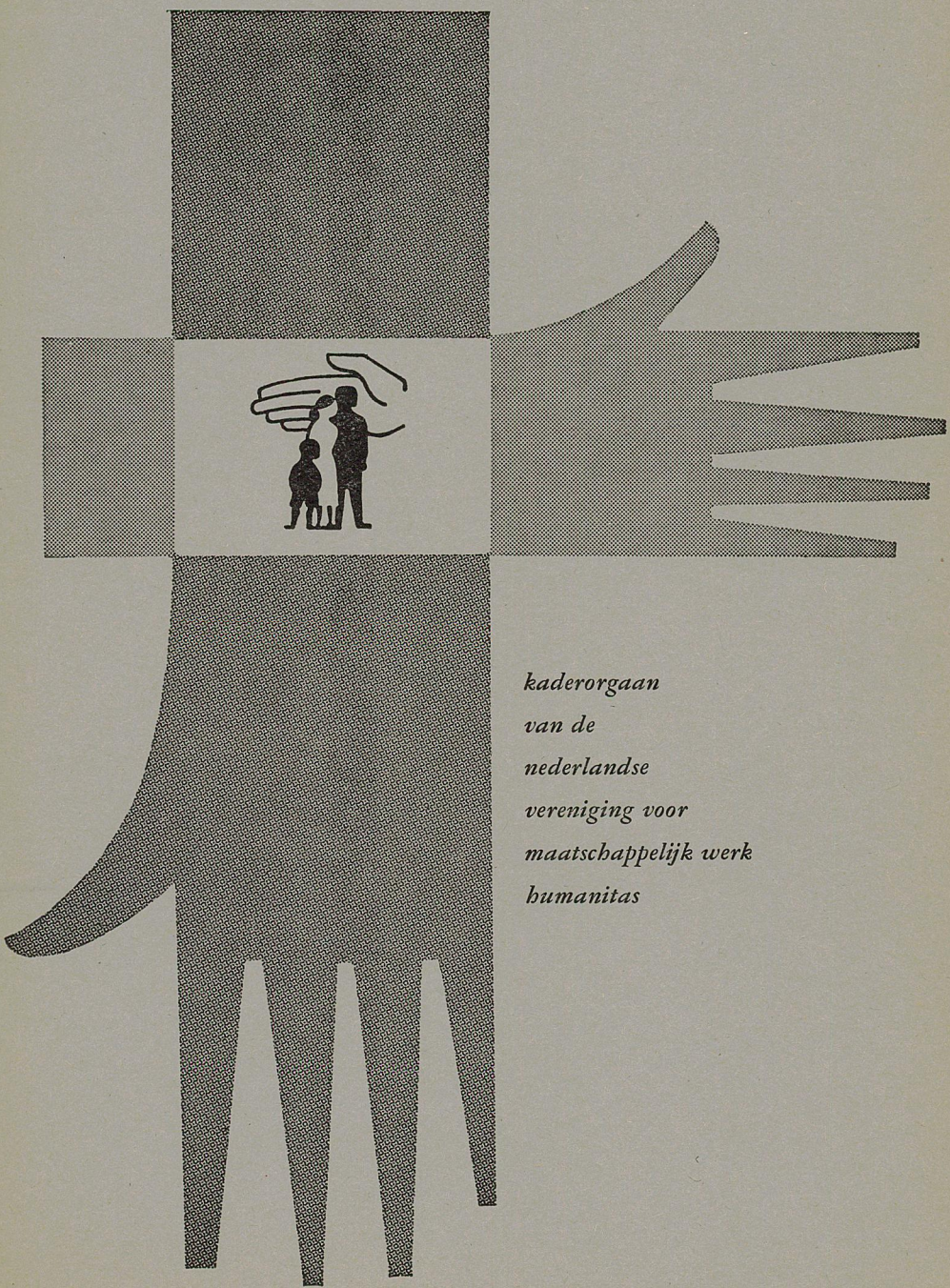

kaderorgaan
van de
nederlandse
vereniging voor
maatschappelijk werk
humanitas

CENTRAAL BUREAU 'HUMANITAS' J. W. BROUWERSSTRAAT 16 AMSTERDAM

REDACTIE: **MEJ. M. DIJKSTRA,** *hoofdredactrice*

N. F. A. de Graan: *red. Secties Algemeen maatschappelijk werk en Bejaardenzorg*

P. E. Hutte: *red. Sectie Reclassering*

Mej. L. Hymans: *red. Probleemgebieden*

H. van Schaaik: *Redactiesecretaris*

J. Terlouw: *red. Sectie Gezinsverzorging*

C. Uitenbogaard: *red. Sectie Kinderbescherming*

DAGELIJKS BESTUUR: Mr. dr. J. in 't Veld, voorzitter

Mr. B. v. d. Waerden, vice-voorzitter

M. Dijkstra, secretaris

Dr. L. I. de Winter, penningmeester

C. M. Swiebel

J. Landman, G. Rietveld

ereleden P. C. Faber en F. H. W. Vliegen

CENTRAAL BUREAU: J. W. Brouwerstraat 16, Amsterdam

Telefoon: K. 20 - 721044

Mej. M. Dijkstra, directrice

INHOUDSOPGAVE

17 H. J. Beuke: Vernieuwing kinderbescherming in Nederland.

25 L. Hijmans: Maatschappelijk werk in een veranderende wereld (internationaal congres Rome)

29 Landelijk contactdag leidsters gezinsverzorging.

32 De nieuwe urgentieopleiding.

34 Beperking verhaal armenwet (lezing voor de radio van dr. W. Schoonderbeek).

37 Jaarverslag van de Stichting Humanistisch Centrum Mens en Wereld.

40 Gevarieerde stof.

Omslag en lay-out: Frans Bartels

KINDERBESCHERMING

vernieuwing in nederland

rapport commissie-van de werk

In het oktobernummer van dit blad trachtte ik de belangrijkste gegevens samen te vatten uit geschrift nummer 31 van de Nationale Federatie voor Kinderbescherming, getiteld: 'Verzorging en Opvoeding in Kindertehuizen.'
We moesten constateren dat, ondanks de toewijding van vele werkers, er zeer veel verbeterd dient te worden om een verzorgingspeil te verkrijgen, dat de toets van redelijke kritiek zou kunnen doorstaan.
Als oorzaken van de huidige ontoereikende toestanden werden met name genoemd: Gebrek aan beleid, gebrek aan organisatie, onvoldoende financiën *en een* ontoereikend personeelskader *van hoog tot laag.*
Geschokt door de resultaten van het onderzoek benoemde de Nationale Federatie een commissie, bestaande uit de heren: mr. M. B. van de Werk, broeder Amantius en L. H. Fontein. Deze commissie bezon zich op de vraag wat er hier en nu gedaan moest en kon worden om het peil van vooral de interne kinderbescherming te verhogen. Het resultaat van de werkzaamheden van deze commissie is neergelegd in een rapport, getiteld: **'Enige gedachten over de toekomstige structuur van de Kinderbescherming in Nederland.'** H. J. B.

opdracht en uitgangspunt

De opdracht aan de Commissie van de Werk luidde: 'het op korte termijn opstellen van een rapport met praktische voorstellen inzake de differentiatie van de Nederlandse kinderbescherming'.
De Commissie rekent met de opdracht voorstellen inzake de *differentiatie* te doen, al in de eerste bladzijden van haar rapport af. Zij is van mening, dat bij de *huidige stand van zaken in de kinderbescherming* 'nog niet met vrucht over de differentiatie zelve gesproken kan worden'. We zijn aan het realiseren van een (welke?) differentiatie nog niet toe. De commissie meent:
'dat het eerste, hetwelk thans te doen staat, is, het scheppen van een hechte basis,

waarop verder kan worden gebouwd. Deze basis ligt in de zakelijke zekerheden, in het verzekerd zijn van de mogelijkheden om te komen tot een verantwoorde verzorging.'
Als deze zakelijke zekerheden worden dan genoemd:
1 financiële zekerheden,
2 controle over de vervulling van minimumvoorwaarden,
3 zorg voor de opbouw van personeelsstaven,
4 recrutering van personeel.
Het bovenstaande heeft de commissie dus als basis en uitgangspunt voor haar werk genomen, daarmede de resultaten van het onderzoek onder leiding van prof. Koekebakker, bevestigend. Verfijning van het werk, peilverhoging, methodische verdieping, allemaal best, maar — meent de commissie -- we missen het personeel er voor, de financiën, het beleid en de organisatie. Zonder vervulling van deze basisvoorwaarden blijven we waar we nu zijn.
Dit nu, is een geluid, dat niet voor het eerst wordt vernomen. Al jarenlang is en wordt er over het personeelsvraagstuk geschreven en gesproken, zijn de financiële zekerheden in discussie en wordt de beleidvoering in de kinderbescherming aangevochten, overigens zonder veel resultaat.
Het onderzoek van prof. Koekebakker en het rapport van de Commissie van de Werk zijn in feite dan ook niet meer of minder dan acten van in gebreke stelling van de particuliere kinderbescherming, verenigd in de Nationale Federatie, die tot heden verzuimd heeft de zekerheden te scheppen voor een voldoende verzorging en methodische verdieping van het werk.
Geen kabinet zou deze verklaringen van inactiviteit en gebrek aan beleidvoering, door innerlijke tegenstellingen, overleefd hebben of dienen te overleven.
Het uitgangspunt van de Commissie van de Werk aanvaardend wil ik de praktische voorstellen resumeren, toelichten en van commentaar en eventueel van kritische opmerkingen voorzien.

organisatorische opbouw — de groepsfederatie

Er is de Commissie van de Werk veel aan gelegen de positie van de groepsfederaties, de Rooms-Katholieke, de Protestants-Christelijke, de Algemene, de Joodse en de Humanistische, te versterken. Zij gaat er daarbij van uit dat in het maatschappelijk werk en dus ook in de kinderbescherming het subsidiariteitsbeginsel volledig tot zijn recht dient te komen. De burgers, die zich voornamelijk in organisaties van hun eigen levensovertuiging bundelen, hebben hier een allereerste taak. De Commissie pleit er nu voor:
a. dat elke instelling voor kinderbescherming aangesloten moet zijn bij een groepsfederatie naar eigen keuze, om in aanmerking te komen voor subsidie en erkenning door de Overheid.
b. dat een instelling slechts lid kan worden indien deze voldoet aan uniforme, nader te formuleren eisen, opgesteld door de groepsfederaties, in overleg met de Overheid.
c. dat het geven van leiding aan de aangesloten instellingen, benevens het controleren van de naleving der gestelde voorwaarden (zie b) dient te worden overgelaten aan de groepsfederaties. Deze federaties dienen daartoe te beschikken over een werkapparaat en over functionarissen, genaamd 'consulenten'.
d. de Overheid dient door voldoende subsidies de groepsfederaties in staat te stellen,

1 een doelmatig werkapparaat op te bouwen en in stand te houden,
2 gezamenlijk een nationale federatie op te houden en te onderhouden.

Zouden de voorstellen van de Commissie op dit stuk gerealiseerd worden, dan zou

daarmee een grote verantwoordelijkheid bij de groepsfederaties worden gelegd, die zich daardoor als het ware tot krachtcentrales zouden *kunnen* ontwikkelen. Let wel *kunnen* ontwikkelen, want kinderbescherming en dus het werken met ontwikkelingsgeremde kinderen, vraagt op beleidsniveau: inzicht, behoefte aan en waarde hechten aan deskundige voorlichting, visie.
Wat in de na-oorlogse jaren op beleidsniveau in de particuliere kinderbescherming te dien aanzien is ten toongespreid, stemt niet tot optimisme. In tal van gevallen vormen de besturen meer een rem dan een dynamische kracht en het is zaak om de vraag op te werpen, waarom de commissie aan dit zorgenstuk is voorbijgegaan, terwijl duidelijk is dat de besturen de sleutelposities innemen, beter gezegd 'bezet' houden. Er zal derhalve tevens duidelijk gesteld moeten worden dat vooral ook op bestuurlijk niveau een vernieuwing zal moeten plaatsvinden willen de voorstellen van de Commissie van de Werk enig wezenlijk effect sorteren.
Aan de beleidsvorming zullen de *deskundigen* en de *verantwoordelijke uitvoerende functionarissen* veel meer een aandeel dienen te hebben dan tot heden het geval is geweest.

gewrongen argumentatie

De argumentatie die de commissie aanvoert is wat gewrongen. Zij vraagt de overheid als het ware een stap terug te doen om het mogelijk te maken dat de groepsfederaties hun taak op zich nemen en wekt daardoor de indruk de overheid op het moment als een belemmering te ervaren.
(Ter verduidelijking: de controle, inspectie van de kinderbescherming, is thans in handen van de Overheid. De Overheid stelt zelf voorwaarden voor de erkenning van instellingen.)
Formeel moge dit wellicht waar zijn, materieel is m.i. niets minder waar dan dat. Dat de groepsfederaties hun eigen taak en plaats niet hebben gekregen, beter, hebben ingenomen, dient het particulier initiatief in de eerste plaats aan zichzelf te wijten.
Wat belette de aangesloten leden van de groepsfederaties om *hun* federatie bevoegdheden te verlenen? Sterker, wat belette de groepsfederaties om bevoegdheden te geven aan *hun* Nationale Federatie? Immers niets! Maar men droeg geen bevoegdheden over en de Nationale Federatie bleef een krachteloos orgaan, waarbinnen men zich aan vrijblijvende discussies te buiten kon gaan. Zie de discussie over het instituut van de *opvangtehuizen*, die jaren duurde en nog voortduurt, zonder dat tot een effectdragende besluitvorming kon worden gekomen. Neem kennis van het feit dat men ten aanzien van de *personeelsnood* nooit wist te komen tot een gezamenlijke, of gecoördineerde, gerichte actie. Neem kennis van het effect dat het salarisrapport Haeck, uitgebracht in 1954, heeft gehad: *slechts 1/3 der inrichtingen houdt zich aan deze minimumschaal ⅔ deel liet verstek gaan.*
Het kan dus goed gaan met de groepsfederaties als krachtcentralen, maar niet aanwijsbaar zijn de factoren, die het bewijs voor aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid leveren, of het zou de organisatie van de A- en B-cursussen kinderbescherming zijn.
Wil de opzet van de Commissie van de Werk slagen, dan zal zich binnen de groepsfederaties en ook in het nationale verband een duidelijke vernieuwing moeten voltrekken en het is bepaald een gebrek van het rapport dat de samenstellers daarop niet duidelijk de nadruk hebben gelegd, hetgeen de indruk wekt alsof men zich wel kritisch zou willen opstellen tegenover de Overheid, maar niet de hand in eigen boezem kan of wil steken.

consulenten-clausule

Kan dus met de voorstellen onder a en b genoemd wel ingestemd worden, anders ligt het ten aanzien van punt c, gemakshalve de 'consulenten-clausule' te noemen.

Het opbouwen van een werkapparaat door een groepsfederatie, waaraan verbonden hoogst deskundige medewerkers, die als consulent de aangesloten instellingen voorlichten, adviseren en stimuleren, kan een waardevolle bijdrage betekenen voor de ontwikkeling van het werk.

Wel komt de vraag op waar we ze vandaan moeten halen, want het is wel duidelijk, dat het zeer gezaghebbende figuren dienen te zijn, willen we van de consulent enige invloed mogen verwachten.
Om een aantal nader te noemen redenen moet er overwegend *bezwaar* tegen gemaakt worden dat deze consulenten ook controle op de naleving van de voorwaarden gaan uitoefenen.

a. De overheid en daarmede het Nederlandse volk steekt vele miljoenen in de kinderbescherming. De voorstellen van de commissie van de Werk zal het aantal miljoenen nog uitbreiden. De overheid is tegenover het Nederlandse volk verantwoordelijk voor de besteding der gelden, maar is er ook voor verantwoordelijk dat de verzorging aan aan de tijd aangepaste voorwaarden voldoet.
Wie deze taak van de overheid niet aanvaardt, wil de overheid terugbrengen naar een plaats, waar zij in een moderne samenleving niet meer hoort.
De overheid kan langs democratische weg ter verantwoording worden geroepen; de particuliere kinderbescherming, hoe dan ook georganiseerd, niet.
We hebben er bovendien belang bij dat de overheid nauw betrokken blijft bij het werk van de kinderbescherming.

b. Mag het een zuivere opzet worden geacht, dat groepsfederaties de eigen leden, tevens vertegenwoordigd in het bestuur van de groepsfederatie, controleren? Wie controleert wie?
In wat voor situatie komt de consulent, die weet dat zijn rapport in handen komt van de gecontroleerde? Wat gebeurt er met eventueel te wraken overtredingen van de voorwaarden?

c. Stimuleren en adviseren, voorlichten, veronderstelt een verhouding consulent—instelling, die het mogelijk maakt dat de zorgen en problemen volledig op tafel komen. De controlerende taak van de consulent zal deze verhouding niet of onvoldoende tot ontwikkeling doen komen.

Geen onderonsje

De *consulent* als adviseur, voorlichter, plannenmaker, ontwerper etc. zou een grote aanwinst kunnen betekenen, als we tenminste voor deze functies inderdaad figuren van groot gehalte zouden kunnen vinden. Men houde hem echter verre van alle controle. Controle van de particuliere instellingen door een eigen orgaan, lijkt slechts op verantwoorde wijze te realiseren, indien hiervoor door de nationale federatie een instituut in het leven zou worden geroepen, gelijkend op dat van de Rekenkamer, volkomen onafhankelijk en met duidelijke bevoegdheden.
Het recht van de Overheid op elke door haar gewenste controle en inspectie blijve onbeperkt. Zou de controle door een bovengeschetst particulier orgaan blijken te voldoen, dan dient het de vrijheid van de overheid te zijn haar inspectie naar eigen inzicht al dan niet te beperken. Kinderbescherming is uiteindelijk geen onderonsje van een aantal instellingen van weldadigheid, maar een zaak van het gehele Nederlandse volk, althans behoort dat te zijn.

de financiering

Naast een doeltreffende organisatie pleit de commissie voor een gezonde financiering, als tweede elementaire peiler voor de opbouw van kinderbeschermingswerk, dat aan de eisen des tijds is aangepast. Dat aan deze financiering veel mankeert, is iedere ingewijde voldoende en voldoende lang, bekend. De Commissie vestigt op de onderscheidene bezwaren nog eens de aandacht.

a. de overheid bepaalt de verpleegprijzen op grond van de *exploitatie-uitkomsten.* Daaraan kleven drie bezwaren, nl.

1. pas *achteraf* blijkt dat deze inrichtingen met de oude prijs niet meer uitkomen. De inrichtingen hebben dan reeds een niet op de overheid te verhalen verlies geleden.
2. De vastgestelde verpleegprijzen zijn *gemiddelden* van elke categorie inrichtingen. Dit houdt in dat inrichtingen met lage verpleegprijzen, de inrichtingen, die noodgedwongen of om principiële redenen (hogere salarissen) een hoge prijs hebben, een aanzienlijk tekort bezorgen, weshalve we in den vervolge van het *domme gemiddelde* zullen spreken.
3. Waar iedere inrichting die met tekorten werkt, tracht, deze zo klein mogelijk te houden, geven de exploitatiecijfers geen juist beeld, omdat in de verliescijfers niet vercalculeerd is het verlies dat men lijdt door een onvoldoende onderhoud van gebouwen en inventaris, terwijl ook niet in deze cijfers tot uiting komt de bezuinigingen die men aanbrengt in de uitgaven voor personeel en deskundigen.

Vermogensverlies

De commissie geeft indrukwekkende cijfers:

Gemiddeld exploitatietekort inrichtingen:		2,3 miljoen gulden p. j.
Gedekt door:		
Vermogensinkomsten:	ca. *f* 600.000,–	
Giften etc. etc.	ca. *f* 700.000,–	
		1,3 miljoen gulden p. j.
Van het kapitaal afgeboekt of ongedekt *)		1,2 miljoen gulden p. j.

In plaats dat de instellingen hun eigen inkomsten en kapitaal kunnen benutten om het verzorgingspeil te verhogen, worden deze gestort in de bodemloze put van de exploitatietekorten. Een trieste zaak.

subsidiëring op basis van begroting

Om deze ontwikkeling een halt toe te roepen, stelt de commissie voor dat de Rijksoverheid zal gaan subsidiëren op basis van goedgekeurde en dus tevoren ingezonden begrotingen.

Dit is bepaald een principieel voorstel. Tot heden werd, zoals wij zagen, een verpleegprijs gefixeerd op basis van de gemiddelde uitkomsten per categorie inrichtingen. Hoe het geld was besteed was zeer ten dele van belang en kwam nauwelijks ter discussie. Bij subsidiëring per begroting wordt deze situatie geheel anders. Het beleid per inrichting komt ter discussie, kan dat althans in principe komen. Men zal bereid moeten zijn begrotingsposten en de hoogte daarvan te verdedigen en het is dus wel duidelijk dat men daarmede de Rijksoverheid een groot handvat aanbiedt.

Overigens lijkt dit geen overwegend bezwaar. Een bestuur zal zich op z'n begroting en de verdediging daarvan diepgaand dienen te bezinnen en dat lijkt winst.

Grote winst is dat het *domme gemiddelde* dan tot het verleden gaat behoren.

*) Deze cijfers berusten uiteraard op zo nauwkeurig mogelijke schattingen. H. J. B.

wat betaalt de particuliere kinderbescherming

De commissie ontwijkt dit vraagstuk. Nergens spreekt de commissie zich uit over de vraag hoeveel de particuliere kinderbescherming uit eigen middelen dient te financieren, of verwacht men dat de overheid de uitgaven voor 100% gaat dekken? Daar zal toch wel snel een opinie over dienen te komen, omdat stellige geruchten er op duiden dat bij het Ministerie van Justitie reeds gewerkt wordt aan een systeem van subsidiëring op basis van begroting.
De commissie schrijft wel over het nut dat het zou hebben als eigen inkomsten van de instellingen niet benut zouden behoeven te worden voor de dekking van exploitatietekorten, maar opgemerkt moet toch worden dat het aantal conservatieve vermogensbeheerders waarschijnlijk nergens zo groot en talrijk is als in de kinderbescherming. Dat deze inkomsten zouden worden aangewend voor verbetering van het werk heeft dan ook wel iets te maken met wishfull thinking. Een intrigerende vraag is dan ook hoe men de instellingen kan verplichten hun eigen inkomsten produktief te maken ten behoeve van niveauverhoging.
Als bewijs voor deze stelling moge aangevoerd worden dat zoals wij zagen slechts 1/3 deel der inrichtingen het salarisrapport Haeck heeft gevolgd. 2/3 deel deed dat niet en dat terwijl een zeer belangrijk deel van deze inrichtingen, voornamelijk thuishorend in de categorie tehuizen voor zgn. normale jeugd, een kostprijs hadden, die nog lag onder het maximum van de door het Rijk vastgestelde verpleegprijs. Met andere woorden, meerdere besturen blijken dermate gecharmeerd van een lage kostprijs, dat men deze handhaaft, als het moet, ten koste van de salariëring der medewerkers.
Het zijn mede deze besturen, die de 'gemiddelde' kostprijzen bepalen, ten detrimente van inrichtingen die het verzorgingspeil willen verhogen en daarvoor hoge uitgaven over hebben.
Ook aan deze situatie hebben krachteloze federaties niets kunnen veranderen, terwijl bovendien wel is gebleken dat het inzicht dat overdracht van een stukje autonomie, in het algemeen belang van het werk, bijzonder klein is.

100% subsidie personeelskosten

De personeelskosten van de gezamenlijke Nederlandse inrichtingen blijken rond 20 miljoen gulden te bedragen. Toepassing van het salarisrapport Haeck 1954 zal dit bedrag nog met bijna 3 miljoen verhogen. Dit salarisrapport wordt thans herzien.
Verwacht mag dus worden dat in de komende jaren de daaruit voortvloeiende aanpassingen een veelvoud zullen bedragen.
Verwacht mag dus worden dat in de komende jaren de daaruit voortvloeiende aanpassingen een veelvoud zullen bedragen.
De commissie schrijft wel dat de *personeelsnood* in de inrichtingen niet alleen aan de onderbetaling is te wijten, maar aan een complex van factoren tezamen uitmakende een gebrek aan *sociale standing*, maar vast staat toch wel dat geen beroep in onze maatschappij zo schandalig slecht wordt gehonoreerd.

Voorbeeld: Man, gehuwd, 1 of 2 kinderen, B diploma kinderbescherming, groepsleider, 5 jaar praktijk (oud 26 jaar), salaris *bruto f* 100,– per week ca. (schaal Haeck '54).
Zolang dergelijke wantoestanden bestaan, is het onmogelijk om andere factoren die tot de personeelsnood bijdragen, te elimineren.

Opnieuw moet er hier duidelijk op gewezen worden dat het de particuliere kinderbescherming is, die in gebreke is gebleven in eigen kring orde op zaken te stellen.

Vele besturen kozen voor lage kostprijzen en sluitende exploitaties en kozen daarmede tegen een redelijke salariëring van hun personeel. De inrichtingen die het laatste kozen, kozen voor een kommervol bestaan maar beleden met de daad een verantwoordelijkheidsbesef, dat een bijdrage betekende voor de ontwikkeling en peilverhoging van het werk.

Waarschijnlijk is een subsidie van 100% op de personeelskosten de enige mogelijkheid in alle inrichtingen een minimumsalaris te garanderen, want men mag toch verwachten dat als de overheid tot een dergelijke stap zou besluiten, zij ook met *bindende salarisschema's* zal komen, hopelijk dan op basis van het nieuwe salarisrapport Haeck.

begeleidende voorwaarden 100 pct. subsidie personeelskosten

Er is een hoogst belangrijke vraag bij dit alles, nl. welke personeelsbezetting zal worden toegestaan en op basis van wat voor werkweek (48 uur, 60 uur, 72 uur?). Er zijn inrichtingen waar één leider een groep van 20 jongens leidt (dresseert). Er zijn andere inrichtingen, waar men een tweehoofdige leiding verkiest en een behoorlijke vervanging op vrije dagen. Er zijn inrichtingen met werkweken van 70 uur. Er zijn er ook die ernstig streven naar een 48-urige werkweek, straks een 5-daagse werkweek.
Indien het Ministerie van Justitie bij de 100% subsidiëring van de personeelskosten zal uitgaan van het 'domme gemiddelde', is het wel zonneklaar dat de inrichtingen met een progressief beleid, er op gericht het verzorgingspeil te verhogen, opnieuw het kind van de rekening worden. Derhalve komt het mij voor dat een 100% subsidiëring personeelskosten pas op zijn waarde kan worden geschat als bekend is, welke de begeleidende voorwaarden zullen zijn.
Het had goed geweest als de Commissie van de Werk zich daarover wat duidelijker had uitgesproken.
Mocht de Rijksoverheid deze regeling aanvaarden, dan ware te wensen dat de overheid:

a. aan de toekenning van het subsidie een verbindende salarisregeling koppelt, inhoudende de minimumsalarissen. Hiervoor te kiezen de nieuwe salarisschaal Haeck.

b. dit subsidie een vorm geeft, die de opleiding van het personeel en daarmee de kwaliteit van het werk stimuleert.

c. onder personeelskosten tevens verstaat 'opleidingskosten',

d. de voorwaarde stelt een toetsingsrecht te hebben bij de benoeming van de directies van instellingen, opdat er waarborgen ontstaan dat deze functionarissen aan optimale eisen voldoen, daarmede tevens de kwaliteit van het werk stimulerend.

wetenschappelijke raad voor de kinderbescherming

Het wekt wel verbazing dat de Commissie niet voorstelt te komen tot oprichting van een dergelijke Raad. Men kan wel betogen dat discussies over differentiatie thans nog niet aan de orde zijn, maar inmiddels vindt er differentiatie plaats en worden de na de oorlog ontwikkelde gedifferentieerde vormen ook als zodanig gesubsidieerd. Men behoeft daarbij met name maar te wijzen op de categorie 'behandelingstehuizen'.
Nu moge het dan waar zijn dat het wel eens de indruk maakt dat een niet onbelangrijk deel van deze inrichtingen een uitvinding zijn van scherpzinnige penningmeesters en dat niemand precies weet wat je er onder moet verstaan, nochtans ontwikkelt deze vorm zich. De vraag komt derhalve op of het niet bijzonder gewenst is dat de Nationale Federatie een dergelijke raad in het leven roept, opdat althans enige richting kan worden gegeven aan de ontwikkeling en verdieping van het kinderbeschermingswerk.

ten slotte

In het rapport van de Commissie van de Werk culmineert 15 jaar gemor over beleid, organisatie en financiering van vooral de interne kinderbescherming. Worden de voorstellen van de Commissie *niet* gerealiseerd, dan kan elke discussie over de verhoging van het verzorgingspeil wel voor 25 jaar worden opgeschort, als er dan tenminste nog inrichtingen zouden bestaan.
In het algemeen kan men dus dankbaar zijn voor het werk van de commissie en voor de duidelijkheid en zakelijkheid waarmede zij de problematiek aan de orde heeft gesteld. Wensen en vraagtekens bleven er zoals we zagen nog wel over.
De overheid kan met subsidies helpen, de uitvoering zal dienen te liggen bij de particuliere organen. Het is zeer te wensen dat deze particuliere instellingen zich bezinnen op de vraag of realisering van de voorstellen van de commissie niet vooraf dient te worden gegaan door vernieuwing in eigen kring. Nieuwe of vernieuwde ploegen zouden dienen aan te treden, na een periode die zwaar van praten en licht van daden was.
Dit toch moet wel impliciet zijn geweest toen de Commissie van de Werk het citaat van Pestalozzi tot het zijne maakte:

'Taten lehren den Menschen,
und Taten trösten ihn —
fort mit den Worten.'

H. J. BEUKE

kinderen die anders zijn (boekbespreking)

door mr. M. Rood-de Boer

Een zeer aantrekkelijke brochure, zowel van buiten als qua inhoud. Het is een van een reeks van vijf, een gezamenlijke uitgave van de Nationale Federatie voor de Kinderbescherming, de Nederlandse Bond voor Moederschapszorg en Kinderhygiëne en de Stichting voor het Kind, uitgegeven voor het onderwijzend personeel in Nederland. Deze eerste brochure wordt gratis aan alle scholen toegezonden, begeleid door een aankondiging, waarvan de buitenkant gevormd wordt door de bekende plaatjes van de leesplank.
In dit begeleidend schrijven staat de uitleg, waarom deze brochure toegezonden wordt. We lezen hierin o.a. 'Veel kinderleed zou kunnen worden voorkomen, wanneer de eerste symptomen van lichamelijke of milieu-moeilijkheden werden onderkend.'
De volgende brochures worden toegezonden na aanvraag tegen vergoeding van in totaal *f* 2,50. Ze dragen de titels:

'er is iets mis' — 'gezondheidszorg voor het schoolkind' — 'school en mob' — 'het gehandicapte kind en de school'

De hier besproke brochure is naar mijn mening een bijzonder goed lokmiddel van de uitgeefster. Mevrouw Rood behandelt daarin de ontheffing en ontzetting, de wettelijke ondertoezichtstelling en het kinderstrafrecht. Dit alles in 23 pagina's.
Ze heeft het gedaan door de problematiek, waaruit deze bemoeiingen voortvloeien, in een verhaaltje weer te geven en daarna in een schema het kinderrecht samen te vatten. Het zijn niet alleen zeer heldere schema's geworden en verhaaltjes, die blijk geven van inzicht in de kinderbeschermingsproblematiek, maar er treedt ook duidelijk schrijftalent in naar voren.
Een voortreffelijke uitvoering van een lovenswaardig initiatief. E. V. v. P.

MAATSCHAPPELIJK WERK

in een veranderende wereld

de 10e internationale conferentie over maatschappelijk werk te Rome 8-15 januari 1961

Internationale conferenties hebben over het algemeen niet te klagen over gebrek aan opkomst. Deze conferentie in Rome telde maar liefst ruim 2200 bezoekers, uit 49 landen! De deelnemerslijst vulde een heel boekje en overal in het grote en drukke Rome kwam men groepjes druk redenerende en rondkijkende congresbezoekers tegen, herkenbaar aan de bruine actentas, die elke deelnemer bij aankomst ontving.
Wat zochten al die mensen zo ver van huis? Niet alleen de schoonheid van de stad Rome, voor ons noordelingen zo lente-achtig mild en groen midden in de winter; elke morgen waren de bussen en de treintjes van de ondergrondse propvol toegewijde bruine-mappen-dragers op weg naar het buiten Rome gelegen hypermoderne 'congrespaleis'. De enorme zaal was altijd vol; er waren veel meer aanvragen voor deelname aan de zestien studiegroepen dan geplaatst konden worden en voor de films en lezingen die ter aanvulling werden georganiseerd was veel belangstelling.
En toch hoort men altijd weer de conclusie, dat men eigenlijk van zulke grote internationale conferenties weinig 'opsteekt'. Wanneer ik het programma nog eens doorblader en naga wat de verschillende lezingen en de discussies in de commissie waarin ik was ingedeeld, aan informatie en nieuwe gezichtspunten opleverden, dan was dat inderdaad niet zo veel dat je daarvoor alleen naar Rome (en volgend jaar misschien heel naar Brazilië?) zou moeten reizen. Toch was het verblijf in Rome waardevol en vooral verfrissend. Rome is mooi en de zon scheen; maar daarvoor bleef niet eens zoveel tijd over. Er waren zoveel mensen die in een persoonlijk gesprek over hun eigen werk en hun reacties op lezingen en commissie-discussies boeiden en tot her-formuleren van eigen ervaringen en meningen uitdaagden. Er waren ontmoetingen met oude bekenden, jaren geleden op een dergelijke conferentie in München ontmoet; er waren de tentoonstellingen uit vele landen rondom de grote conferentiehal, waar je telkens langs kwam en bleef hangen — en de vele boeken die ter inzage waren uitgestald.
En er was het onderwerp dat om onderzoeken en vooruitzien vroeg.

het onderwerp

'Maatschappelijk werk in een veranderende wereld' is een uitdagende titel, die méér prikkelt tot brede beschouwingen en probleemstellingen en tot het onder ogen zien van beleidsvragen, dan tot technische en methodische verdieping. Het is ook een onderwerp dat vraagt om bespreking in internationaal verband.
In dit verband was het opvallend — en ook m.i. wel verontrustend — dat er relatief zo

weinig deelname was uit Afrika en het verre oosten. Dit viel mij speciaal op in de commissie (± 20 leden) waarvan ik lid was en die moest rapporteren over 'de bijdrage van het maatschappelijk werk in nieuwe gemeenschappen': daarin waren de zogenaamde 'nieuw ontwikkelde landen' buiten Europa en Israël alleen vertegenwoordigd door een Noorse maatschappelijk werker uit Korea en één vertegenwoordiger uit Libanon! Zouden politieke overwegingen een rol spelen – of biedt de sterk gespecialiseerde, professionele betekenis van ons 'Westers' begrip 'maatschappelijk werk' hen te weinig aanknopingspunten voor vruchtbare deelname? Het heeft geen zin hierover verder te speculeren, maar een zeker onbehagen is wel op z'n plaats, waar het hier immers ging om onze 'functie en verantwoordelijkheden' op maatschappelijk terrein, 'in een veranderende *wereld*' . . .

het voorbereidende rapport

Ter voorbereiding van het eigenlijke congres kwam in december 1960 een werkgroep van 30 afgevaardigden van 24 landen en vijf internationale organisaties bij elkaar om de uit alle deelnemende landen ingediende nationale rapporten te bestuderen en daaruit een soort vergelijkende samenvatting te maken.
Het resultaat was een gestencild rapport dat aan het begin van het congres werd rondgedeeld. Lang nadat de herinneringen aan de conferentie zelf vervaagd zijn, zal dit rapport nog een interessant stuk documentatie blijven. Een nadeel was echter wel, dat het zó goed de ontwikkelingstendenzen en de verschillende aspecten van het congres-onderwerp weergeeft, dat de zes officiële commissies, die tijdens het congres rapporten moesten opstellen over een aantal kernvragen, zich het gras wat voor de voeten weggemaaid vonden. De rapporten van deze commissies, uitgebracht op de slotzitting, vielen tenminste tegen, zeker in vergelijking tot wat reeds in het voorbereidend rapport gegeven was.

In de Inleiding van dit rapport worden de voornaamste ontwikkelingstendenzen samengevat:

ten eerste:

de voortdurende uitbreiding van de werkingssfeer en de werkterreinen van het maatschappelijk werk; zowel wat betreft doelstellingen als werkwijzen (wisselwerking met industrie, gezondheidszorg, opvoeding, voorkomen van misdaad, structuurveranderingen op het platteland en andere problemen in verband met economische en sociale veranderingen, gepaard aan een steeds sterker accent op preventie, planning en het behartigen van sociale aspecten in een groter geheel);

ten tweede:

de grote verscheidenheid van activiteiten, die onder de term 'maatschappelijk werk' – of onder aanverwante benamingen – worden gerangschikt, met grote verschillen tussen de verschillende landen, al naar de ontwikkelingsfase waarin zij verkeren en hun sociale, culturele en politieke structuur.
Deze verscheidenheid roept de vraag op of al deze benaderingen bepaalde fundamentele punten overeenkomstig hebben en zo ja, welke (opm.: op dit belangrijke punt heeft het congres ons niet veel verder gebracht. Wel heeft onze landgenoot dr. J. F. de Jongh hierover zeer doordachte en belangwekkende dingen gezegd, maar wij hadden de indruk dat zijn visie voorlopig nog moeilijk hanteerbaar zal zijn voor al die landen, die in snel tempo een grote achterstand moeten inhalen met beperkte middelen, b.v. wat betreft de gespecialiseerde vakopleiding die werd vóórondersteld);

ten derde:

de toenemende erkenning van het maatschappelijk werk in de meeste landen als een 'professionele discipline', als een 'vak' met een eigen volwaardige deskundigheid die kan worden ingezet ten behoeve van individuen, groepen en hele samenlevingen. Tegelijkertijd wordt echter ook vermeld dat het steeds bredere gezichtsveld van het maatschappelijk werk de noodzakelijke inschakeling van niet-beroepsmatige werkers onderstreept;

ten vierde:

een toenemende inschakeling van maatschappelijk werkers in programma's en organisaties met een doelstelling op ander terrein (in ons land wel genoemd het 'ingebouwde' maatschappelijk werk), berustend op teamwork. Daartegenover staat dat het maatschappelijk werk zelf meer dan vroeger gebruik schijnt te maken van de deskundigheid op andere terreinen;

ten vijfde:

de problemen van coördinatie en integratie met andere fundamentele menselijke belangen (economische, bestuurlijke, politieke), die een toenemende interesse oproepen voor vraagstukken van beleid, planning, organisatie en leiderschap en een betrokkenheid bij brede samenwerking, sociale actie en beleidsvorming.
(opm.: deze problematiek kwam in bijna alle commissies en studiegroepen sterk naar voren, maar veelal in een sfeer van onbehagen: aan de ene kant de noodzaak en het recht om mee te denken en mee te plannen — aan de andere kant het besef dat wij daar lang niet klaar voor zijn, gesteld dat wij werkelijk allerwegen de kans kregen om als maatschappelijk werker mee te oordelen en wijze raad te geven over vragen als: hoe moeten mensen wonen; welke buurt- en hulpdiensten zijn er nodig; wat voor sociale contacten verlangen zij om gelukkig te zijn?);

ten zesde:

de rol van de overheid ondergaat een veranderingsproces, speciaal die van de Staat in het coördineren en integreren van het sociale met de economische andere aspecten van de ontwikkeling in het land, en in ruimtelijke planning en subsidiëring;

ten zevende:

de steeds grotere behoefte aan verhelding van de basisprincipes en vooronderstellingen waarop het maatschappelijk werk steunt, met als resultaat een sterke nadruk op onderzoek en systematische doordenking.

Met deze algemene ontwikkelingstendenzen als achtergrond, volgen dan in het rapport afzonderlijke beschouwingen over: de moeilijkheid om 'maatschappelijk werk' te definiëren (met verwijzing naar een apart gedrukt overzicht van de omschrijvingen uit de verschillende nationale rapporten); de kenmerken van sociale verandering in verschillende delen van de wereld; planning en beleidsvorming; de verantwoordelijkheid voor bestuur en uitvoering van instellingen voor maatschappelijk werk.

Dit artikel zou te lang — en ook wat 'zwaar' — worden, als ik probeerde de inhoud van deze hoofdstukken hier in het kort te vertalen.[1] Bovenstaande zeven punten leken mij vooral de moeite waard om vermeld te worden, daar immers in gesprekken binnen Humanitas ook nog al eens gezocht wordt naar de kenmerken van de dynamiek waarin wij trachten 'bij te blijven'.
En een aantal van deze punten klinkt ons dan zeker niet onbekend in de oren!

Er zou veel meer over het congres zelf te vertellen zijn. Bijvoorbeeld over de openingsrede van professor Simey (Liverpool) die er a.h.w. meteen middenin sprong met een serie geestige en kritische opmerkingen over de geest die sprak uit vroegere congressen en over de uitdagingen waarvoor wij ons deze keer gesteld zagen: over gebrek aan realiteitsbesef in het verleden, toen de maatschappelijk werk-mensen méér samen schenen te komen om bij elkaar steun te zoeken tegenover een vijandige buitenwereld, dan uit warme bewogenheid voor de mensheid; over de vreemde misvattingen over zogenaamde verschillen tussen sociale wetenschappen en maatschappelijk werk die ons nu nog dwars zitten bij het zoeken naar een goede opbouw van het werk. Hij herinnerde er nog eens weer aan dat veranderingen in de wereld geen tragische rampen zijn waaraan wij moeten ontkomen, maar eenvoudig de normale eigentijdse realiteit waarin wij de aanleiding tot en de rechtvaardiging van ons werk vinden. De rede van dr. De Jongh over de functie van het maatschappelijk werk, in verband met de professionalisering, laat zich niet in een paar regels samenvatten. Dr. De Jongh deed o.a. een voorstel om uit de internationale spraakverwarring te komen door een duidelijk onderscheid te maken tussen 'social work' (het eigenlijke maatschappelijk werk, de deskundige sociale hulpverlening) en 'social welfare activities' (het hele brede terrein van de verbetering van de levensomstandigheden in de samenleving — en in principe ook dóór die samenleving zelf).
Wij hopen dat dr. De Jongh nog eens de tijd vindt om deze rede zelf in het Nederlands te vertalen ter publicatie; in het 'vak-Engels' was het heel duidelijk, maar bij vertaling dreigen wij opnieuw in de verwarring te raken, wat b.v. ook bij de gelijktijdige Franse vertaling op het congres al tot wonderlijke uitspraken leidde.
Dan was er een boeiende uiteenzetting van de Begum Liaquat Ali Khan (ambassadeur van Pakistan in ons land), die enige aanwijzingen gaf voor de opzet van vrijwilligerswerk zoals die in de Pakistanse vrouwenorganisatie naar voren kwamen. Een aantal punten — zoals de selectie, een duidelijke organisatie, een taakstelling die vrijwilligers aankunnen en waarvan zij het resultaat kunnen overzien, en de noodzaak van een goede open wisselwerking tussen vrijwilligers en deskundigen, tussen werkers en leiding — waren mij als Humanitas-functionaris recht uit het hart gegrepen. Veel nieuws was er wel niet bij, maar het schudt je weer eens wakker om iemand, die een grote organisatie als de 'All Pakistan Women's Association' heeft opgericht onder oneindig veel moeilijker omstandigheden dan die waarmee wij te maken hebben, over die dingen te horen spreken. Wij praten er ook over, maar dóén wij wel alles wat wij kunnen om ons vrijwilligerswerk écht doelmatig op te bouwen?

Met deze gewetensvraag ben ik midden in het congres blijven steken. Er waren nog meer redevoeringen. Er was ook nog een andere internationale conferentie, over buurtwerk en community development, ook in Rome, van 3—7 januari, die in menig opzicht interessanter was door het veel kleinere aantal deelnemers en de informele sfeer. Maar eigenlijk lenen conferenties zich niet tot verwerking in een artikeltje-achteraf. De sfeer, de losse gesprekken, de kleine gemeenschappelijke ontdekkingen die je onverwachts deelt met onbekenden, de rapporten en brieven die je later worden toegestuurd door mensen waarmee je over een 'expresso-koffie' hebt zitten bomen. Soms de gesprekken met eigen landgenoten en collega's waar je 'thuis' nooit aan toe kwam — dat alles geeft naast de inhoud van het officiële congres, pas de beleving die je zoekt als je zover van huis over je eigen werk gaat confereren.
Amsterdam, 13 maart 1961

L. H.

[1] Belangstellenden kunnen de Engelse tekst te leen vragen, via mej. Ruyg, Centraal Bureau.

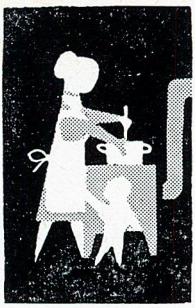

GEZINSVERZORGING

landelijke contactdag leidsters gezinsverzorging najaar 1960

programma: rollenspel met groepsdiscussies aan de hand van een praktijkgeval

Het programma voor deze dag kwam tot stand in overleg met de dames T. Bruin, A. W. Henneke-Kok en M. L. de Wind-Leenders.

Uitgaande van de gedachte, dat deze contactdagen meer naar vorm dan naar inhoud zouden moeten verschillen, werd nagegaan op welke wijze aansluiting te vinden zou zijn bij de probleemstelling, die op de contactdag in mei 1960 door middel van films aan de orde gesteld was. Van het toen gevraagde 'huiswerk' was — op een enkele uitzondering na — niets binnengekomen, zodat het groepje voorbereiders 'op eigen koers' moest varen.
Reeds dadelijk bleek echter, nadat voor het rollenspel als vorm de voorkeur was uitgesproken, dat de, bij de voorbereiding betrokken leidsters voldoende praktisch materiaal voorhanden hadden, om een z.g. 'case' op te leveren.

waarom rollenspel?

Ter inleiding van de, voor vele aanwezigen nieuwe, discussie-methode vertelde de heer De Graan in het kort iets over de bedoelingen van het rollenspel.

Beknopt kunnen we hiervan het volgende weergeven:

Rollenspel is een methode om iets te 'leren', ergens 'kennis van te nemen'.
De klassieke leermethode is de school: de meester praat, de kinderen luisteren. Dit leren vindt slechts plaats via het **gehoor** (auditief). Een andere leermethode is het **zien** van b.v. films of dia's, dus visueel.

Een derde vorm werd: het zelf doen (motorisch).
Bij het groepsgesprek nu, heeft men naar verschillende vormen gezocht. Eén van deze vormen is het rollenspel. Hierbij zijn de drie bovenbedoelde vormen betrokken, het horen, zien en zelf doen. Wat de discussiemethoden betreft betekent het rollenspel ook een democratisering van het proces. Met elkaar tot een oplossing (of doordenking) komen, dus geen één-richting verkeer, maar een proces van wisselwerking.
Rollenspel is een soort 'toneeltje opvoeren' over het onderwerp, dat men wil behandelen.

Voordelen hiervan zijn:
• het gezamenlijk 'ingroeien' in het probleem, waardoor veelal een goede sfeer ontstaat;
• het op duidelijke wijze demonstreren van het probleem;
• het oefenen van bepaalde handelingen door zelf te doen;
en . . . wellicht hier het belangrijkste:
• de demokratische wijze waarop het probleem 'ter sprake' komt.
Begrijpelijk is, dat hierdoor het rollenspel zowel in het maatschappelijk werk, het groepswerk als het bedrijfsleven een grote plaats is gaan innemen. Tot zover de heer De Graan.
Hierna wordt een praktijkgeval aan de deelneemsters voorgelegd.
Er worden drie groepen geformeerd; uit elke groep biedt zich één leidster aan, die het gesprek zal gaan voeren. (Het praktijkgeval betreft moeilijkheden van een gezinsverzorgster in het gezin waar zij werkt (moeilijkheden met de kinderen en met de 'opdringerige' man). Hierover zal de leidster een gesprek moeten voeren met de gezinsverzorgster).
De leidster in wier afdeling zich het geval voordeed, speelt de rol van gezinsverzorgster. Het rollenspel werd nu als volgt opgezet.
De drie gevormde groepen, die dus alle deelneemsters omvatten, vormen even zoveel besturen van een sectie gezinsverzorging. De leidsters, die het gesprek zullen gaan voeren, hebben vooraf een bespreking met hun 'bestuur'. De opdracht aan de 'besturen' luidde: samen met de leidster het probleem te behandelen en haar te helpen haar standpunt te bepalen. Na een korte bespreking met de 'besturen' voeren de drie leidsters — na elkaar — het gesprek met 'Riet', de gezinsverzorgster.
Uit de nabespreking bleek, dat alle drie de besturen met hun leidster tot de slotsom gekomen waren, dat het probleem tussen gezinsverzorgster en de man, door de gezinsverzorgster zélf opgelost diende te worden. Bij het spelen van de rol deden zich echter duidelijke verschillen voor:
de leidsters van groep 1, spelend onder de gefingeerde naam van mevrouw Van Dam, ging er bij voorbaat vanuit dat de gezinsverzorgster geen 'schuld' trof. Deze leidster had, toen zij het gesprek begon, de 'oplossing' reeds klaar, deze oplossing werd aan de gezinsverzorgster voorgehouden.
De leidster van groep 2, 'mejuffrouw Van Dalen', trachtte zich, tijdens het gesprek, in te leven. Zij ging er *niet* bij voorbaat vanuit, dat de gezinsverzorgster 'vrij-uit' ging. Mejuffrouw Van Dalen trachtte al pratende sámen met de gezinsverzorgster een oplossing voor het probleem te vinden, er hierbij vanuit gaande, dat in de eerste plaats de gezinsverzorgster het geval zélf diende op te lossen.
'Mevrouw Hendriks', de leidster van groep 3, wilde, evenals de beide andere leidsters, de gezinsverzorgster het probleem zelf laten oplossen.

Tijdens het gesprek deden zich echter een aantal, voor de leidster, onverwachte problemen voor, zodat de leidster het raadzaam achtte de gezinsverzorgster mee te delen, dat zij (de leidster) het nogmaals met haar bestuur zou overleggen.
Puntsgewijs leverden de gesprekken derhalve het volgende beeld:
groep I - oplossing aan de gezinsverzorgster voorgehouden;
groep II - inleven in de situatie: samen met gezinsverzorgster een oplossing gezocht;
groep III - (tijdelijke) verschuiving van het probleem naar het bestuur.

De besprekingen, die aan de verschillende rollenspelen eerst in kleine groepen en later in de grote groep gewijd werden, leverden naast waardering vanzelfsprekend ook de nodige kritiek op.
Aan een kritische nabeschouwing van deze dag werd, evenals vorige keer, de nodige aandacht besteed. De volgende vragen werden hierbij aan de groep voorgelegd:

1 Wilt u in het kort de positieve en negatieve punten noemen van deze dag?
Hierbij gelieve u alle punten te betrekken; dus zowel de voorbereiding als de onderdelen van het programma van deze dag, als alle dingen die naar uw mening invloed op het programma uitoefenden.
2 Ziet u voor de negatieve punten mogelijkheden om tot een betere gang van zaken te komen?
Uit de antwoorden en de verdere reacties bleek wel dat men deze dag zeer op prijs gesteld had. Men was ervan overtuigd, dat door middel van het rollenspel alle deelneemsters actief waren geweest.
De kritiek ging uit naar enkele onderdelen: de ruimte te klein (dus *niet:* de groep te groot), de tijd voor discussie te kort (vraag uit de groep: is weekeind mogelijk?).
Door een enkele deelneemster werd nog wel algemene kritiek geuit op het rollenspel: 'ondanks alles wordt kritiek bij het rollenspel toch als persoonlijk gevoeld'.
Tevredenheid bleek ook ditmaal over het treffen van de voorbereiding met enkele leidsters. J. T.

het 'gespeelde' praktijkgeval

Het gezin Jansen bestaat uit man, vrouw en twee kinderen. De man, 29 jaar, is automonteur en werkt in een garage dicht bij huis. De vrouw, 27 jaar, is gedurende de laatste twee jaar vaak ziek. Het zoontje, 4 jaar, bezoekt de kleuterschool voor halve dagen. Het dochtertje is 2½ jaar en is bij moeder thuis. De kinderen zijn zeer aan moeder gebonden.
Mevrouw Jansen diende telefonisch een aanvraag in voor gezinsverzorging. Zij moest worden opgenomen in een ziekenhuis voor een operatie. Dezelfde dag bezocht de leidster van de gezinsverzorging het gezin voor een oriëntatiebezoek. Tijdens dit bezoek kwamen geen bepaalde moeilijkheden van dit gezin naar voren.
Een gezinsverzorgster, 23 jaar en verloofd, werd in dit gezin geplaatst, twee dagen voor de opname van de vrouw. Gedurende deze twee dagen waren de onderlinge verhoudingen tussen de gezinsverzorgster, de vouw, de man en de kinderen biezonder goed.
Tweede huisbezoek van de leidster na vijf dagen.
De verzorgster vertelde dat er enorm veel moeilijkheden waren ontstaan met de kinderen nadat de moeder in het ziekenhuis was opgenomen. Ze accepteerden de verzorgster niet, luisterden niet, wilden niet eten, etc. Derde huisbezoek van de leidster zes dagen later. De verhouding verzorgster–kinderen was niets verbeterd. Op de vraag hoe de vader hierop reageerde, vertelde de verzorgster dat deze het volkomen met haar eens was inzake de verzorging en opvoeding van de kinderen.
De leidster kreeg echter tijdens dit gesprek de indruk dat de verzorgster niet graag sprak over de vader van het gezin. Op aandringen van de leidster kwam er langzamerhand uit dat de vader ten opzichte van haar te vrij was. Hij kwam steeds vaker thuis overdag, stuurde de kinderen naar buiten en permitteerde zich bepaalde vrijheden waarvan de verzorgster niet gediend was. De leidster meende zekere angstgevoelens bij de gezinsverzorgster te ontdekken. Zij (de verzorgster) wist niet wat ze moest doen om de man van zich af te houden, hoe ze de kinderen voor zich moest winnen en hoe haar houding moest zijn tegenover de vrouw welke ze regelmatig ging bezoeken in het ziekenhuis.
Nadere toelichting: Riet, de gezinsverzorgster, is een meisje dat 'er zijn mag'. Ze is vrolijk van aard en heeft een knap uiterlijk. Ze doet haar werk zeer goed; de gezinnen zijn dan ook steeds goed over haar te spreken. Op het moment, dat zich dit probleem voordeed, waren alle verzorgsters van de afdeling in gezinnen werkzaam. Bij het tweede en derde bezoek aan het gezin trof de leidster de gezinsverzorgster steeds alleen aan.
Opdracht: Toen Riet na enige aarzeling haar probleem aan de leidster had kenbaar gemaakt, meende deze hierop niet dadelijk te moeten ingaan. Zij verzocht de gezinsverzorgster direct na haar werk bij haar langs te komen. Het gesprek, dat dus nu tussen de leidster en Riet gevoerd moet worden vindt plaats bij de leidster thuis of op het bureau van de leidster.
Iedere groep kiest uit haar midden een leidster, die het gesprek gaat voeren.

MAATSCHAPPELIJK WERK

de nieuwe urgentieopleiding aan de sociale academies

Na de oorlog is de ontwikkeling van het maatschappelijk werk in ons land nogal stormachtig geweest. Er heeft zich een enorme groei van het maatschappelijk werkapparaat voltrokken.
Deze groei is het gevolg geweest van de zich ontwikkelende inzichten, dat de mens als sociaal wezen geholpen kan worden een eigen bevredigende aanpassing aan de samenleving te vinden en dat het wenselijk is en mogelijk deze hulp methodisch verantwoord en deskundig te verlenen. Voorheen lag het werk nog voornamelijk in de charitatieve sfeer, al was er wel een streven naar verdieping, maar eigenlijk pas na de oorlog is er, althans in ons land, een grote behoefte gekomen aan opgeleide werkers. Het maatschappelijk werk als beroep, dat vakkundige eisen stelt, deed definitief zijn intrede.
Toen als gevolg van deze ontwikkelingstendenzen het Ministerie van Maatschappelijk Werk in het leven geroepen werd en dit Ministerie diverse subsidieregelingen tot stand bracht, zoals dit ook op ander gebied van maatschappelijk werk reeds vroeger was gebeurd, waardoor de instellingen over meer middelen kwamen te beschikken, ontstond er een grote vraag naar opgeleide beroepskrachten.
De dagopleidingsscholen konden aan deze vraag niet voldoen. Zij kunnen dat ook thans nog niet.
Om in de behoeften te voorzien was het enerzijds nodig de reeds werkzaam zijnde niet opgeleide krachten een zo goed mogelijke training te geven om hun vakkennis te verbeteren, anderzijds was het gewenst nieuwe krachten in te schakelen, die gedurende hun werkzaamheid een opleiding zouden kunnen genieten.
Aldus is in 1956 de urgentieopleiding tot maatschappelijk werker tot stand gekomen, geboren uit de behoefte en nood. Voorzien werd in een ruim drie-jarige opleiding, die plaats kon vinden naast het werken in de praktijk in een gehonoreerde functie.
De Overheid paste de subsidieregelingen aan deze nieuwe mogelijkheid aan. De leerlingen werden in de gelegenheid gesteld anderhalve dag per week de school te bezoeken, terwijl zij de overige vier dagen per week gewoon werkzaam waren. De opleiding omvatte ongeveer hetzelfde leerprogramma als de dagschool, doch dit werd in een gecomprimeerde vorm gegeven. Geëist werd een werkkring in het maatschappelijk of cultureel werk. Een aparte stage was dus niet noodzakelijk, waardoor tijd gewonnen werd. Het eerste jaar werd voornamelijk gewijd aan het bijbrengen van basiskennis in de sociale wetenschappen, het tweede jaar was meer gericht op de praktijktraining en de supervisie. Het derde jaar werd wederom aan de meer theore-

tische aspecten van de opleiding gewijd, terwijl na drie jaar schoolbezoek gelegenheid was voor het schrijven van een scriptie en het doen van examen.
Na verloop van ruim vier jaar hebben nu een vrij groot aantal leerlingen deze urgentie-opleiding verlaten en zijn gediplomeerd. Het is nu mogelijk geworden een soort evaluatie te maken van de resultaten van deze urgentieopleidingen. In het algemeen is men het er over eens dat deze resultaten zeer bevredigend zijn.
Naast enkele bezwaren die worden gevoeld, wel voornamelijk de beperkte beschikbare tijd, wordt het als een groot voordeel gezien dat de opleiding gegeven wordt verbonden aan een intensief werkzaamzijn in de praktijk van meestal wat oudere leerlingen. De opleiding en training kunnen, naar gebleken is, zo veelal veel vruchtbaarder zijn.
Hoewel dus oorspronkelijk deze urgentie-opleiding als een tijdelijke noodmaatregel werd gezien, is men nu wel tot de conclusie gekomen dat het aanbeveling verdient om deze opleidingsmogelijkheid, althans nog voorlopig, voort te zetten.
De urgentieopleiding zal dus blijven bestaan, zij het in een iets gewijzigde vorm.
De opleidingsduur is, trouwens overeenkomstig die van de dagopleiding, verlengd tot vier jaar.
Gedurende het eerste jaar beperkt de opleiding zich tot het volgen van avondlessen gedurende twee avonden per week. Gedurende dat jaar wordt ook niet de eis van een functie in het maatschappelijk werk gesteld. Aldus wordt het mogelijk dat personen deelnemen, die nog niet werkzaam zijn in het maatschappelijk of cultureel werk, maar die daarvoor wel ernstige belangstelling hebben en zich willen oriënteren.
Voor de toelating wordt wel van het begin af de eis van een middelbare schoolopleiding gesteld en van een beperkt onderzoek naar de persoonlijke geschiktheid voor een sociaal beroep.
Zij die niet over een middelbare schoolopleiding beschikken, kunnen een toelatingsexamen doen, dat een bewijs omvat van voldoende kennis van twee moderne talen, waarvan verplicht Engels, en van de moderne geschiedenis.
Gedurende het eerste jaar kunnen de leerlingen zoeken naar een werkkring in het maatschappelijk of cultureel werk, daar het hebben van een dagfunctie in het tweede jaar wel als eis wordt gesteld.
Vervolgens loopt de opleiding ongeveer overeenkomstig de oude urgentie-opleiding, hoewel de praktijktraining en de supervisie zich nu ook over het vierde leerjaar uitstrekken.

Ik geloof dat we er verheugd over mogen zijn dat tot het voortzetten van de urgentieopleiding is besloten. Juist voor oudere personen, die reeds over enige maatschappelijke ervaring beschikken, blijft zo de mogelijkheid bestaan om naar een sociaal beroep om te zwaaien, wanneer dit hun belangstelling gaat trekken. Ook voor de wereld van het maatschappelijk werk is het belangrijk, omdat er voorlopig nog wel een tekort aan beroepskrachten zal blijven bestaan, en juist aan wat oudere, rijpere mensen.
Het volgen van de urgentieopleiding zal van de instellingen natuurlijk wel vragen dat zij bereid zijn hun personeel daartoe in de gelegenheid te stellen door het verlenen van studieverlofdagen. In onze eigen vereniging hebben verschillende beroepskrachten daarvan reeds kunnen profiteren en de ervaring leert dat het zeer de moeite loont.

De nieuwe urgentie-opleiding heeft natuurlijk wel enige invloed gehad op de subsidierichtlijnen. Deze zullen moeten worden herzien, doch ingrijpende veranderingen zullen waarschijnlijk niet nodig zijn. Een beslissing hierover van het Ministerie voor Maatschappelijk Werk is zeer binnenkort te verwachten.
Nadere, meer gedetailleerde gegevens over de urgentieopleidingen zijn bij de verschillende sociale academies te verkrijgen.

N. d. G.

beperking verhaal armenwet

Dr. W. Schoonderbeek, hoofd van de afdeling Algemene Maatschappelijke Zorg van het Ministerie van Maatschappelijk Werk, hield gisteren in de radiorubriek 'Verklaring en Toelichting' voor de zender Hilversum I de volgende causerie, gehouden op 3-3-'61.

Elke tijd heeft of schept zijn eigen problemen, waarvan de betekenis langzaam tot het publiek doordringt. In deze tijd van welvaart spreken juist gevallen van hardheid ten aanzien van bepaalde personen of groepen des te meer aan. Over enkele sprekende gevallen van hardheid zou ik thans gaarne iets willen zeggen. Zij houden verband met de betaling van kosten van:

- verpleging in inrichtingen voor geesteszieken;
- verpleging of verzorging in inrichtingen voor invaliden, langdurig zieken e.a.;
- dezelfde patiënten die met veel opoffering der familie nog thuis worden verzorgd;
- het levensonderhoud van bejaarden met onvoldoende bestaansmiddelen.

Bij verpleging in inrichtingen gaat het niet in de eerste plaats om de verpleging als zodanig; integendeel, deze inrichtingen — o.a. de psychiatrische inrichtingen en de ziekenhuizen — hebben in Nederland onverdeeld een goede naam. Maar voor de patiënt is het dikwijls erg hard, dat hij voor de verpleging op de armenzorg is aangewezen, terwijl dit ook zorgen baart aan de achterblijvende familieleden, die naar vermogen moeten bijdragen. Hoewel cijfers erg vervelend zijn, kan ik toch niet nalaten er enkele te geven.
De netto-kosten van financiële hulp, op grond van de Armenwet verleend, zijn opgelopen van 27 miljoen in 1912 tot ruim 386 miljoen in 1958. Hiervan kwam 85% ten laste van de overheid en 15% ten laste van kerkelijke en particuliere instellingen. Deze uitgaven liepen van 1953 tot 1958 op met 28 miljoen per jaar. Neemt men dit als maatstaf, dan zullen zij in 1960 de 425 miljoen zeker hebben overschreden.

Van de AOW-trekkers — in totaal 785.000 echtparen en alleenstaanden — waren er 406.000 ingeschreven in de laagste klasse van het bejaardenziekenfonds, d.w.z. dat van hen vaststaat dat zij een totaal inkomen hebben van *f* 2.580,— of minder per jaar. Deze cijfers spreken voor zichzelf. De sociale wetgeving voorziet niet voldoende in de financiële middelen voor deze groepen, die voor dekking der kosten uitsluitend daarop zijn aangewezen; met name denk ik aan de geesteszieken en voorts aan de bejaarden, die uitsluitend AOW-pensioen hebben. Vanzelfsprekend worden zij in afwachting van de verdere uitbouw der sociale wetgeving niet aan hun lot overgelaten. Zij — of hun familie — moeten dan echter een beroep doen op de Armenwet van 1912, uitgevoerd door de gemeentelijke diensten of bureaus van sociale zaken.
Is dit erg? Indien men ziet naar de humane, moderne wijze waarop deze gemeentelijke diensten trachten te helpen, neen.
Maar . . . in de eerste plaats is er nog de oude huivering bij het publiek voor de armenzorg, hoe de ambtenaar van sociale zaken ook zijn best doet.
In de tweede plaats is er het dikwijls onbarmhartig oordeel van de buitenwereld. Maar

waarmede men in de eerste plaats rekening moet houden is wel, dat de hulp, op grond van de Armenwet verleend, *teruggevorderd* kan worden, zowel van degene die geholpen wordt, als van zijn onderhoudsplichtige familie, hetgeen bijvoorbeeld inhoudt dat de hulp aan ouders of schoonouders verleend, van de kinderen of schoonkinderen kan worden teruggevorderd en omgekeerd. Natuurlijk behoeft men slechts te betalen naar draagkracht; maar wat is draagkracht? Denk aan een jong gezin met opgroeiende kinderen, waar de uitgaven groeien met de inkomsten; denk aan de schok die het aan de bejaarde ouders geeft financieel afhankelijk te zijn van kinderen en schoonkinderen. Een feit is – hoe men hier overigens over denken moge – dat bijvoorbeeld het door de overheid toegepaste verhaal van ondersteuning op kinderen en schoonkinderen, diepe wonden kan slaan in de familieverhoudingen. Denk ook aan de verhouding schoonouders–schoonkinderen. Door het huwelijk wordt u met een buiten uw familie staande vreemde stam verbonden, waardoor misschien de flauwe mopjes over schoonmoeders nog een diepere achtergrond hebben. En de bejaarde ouders én de zelfstandig geworden kinderen hebben recht op een eigen, zelfstandig bestaan, dat echter niet mogelijk is zonder eigen financiële zelfstandigheid. Waar dit ontbreekt is, als voorlopige maatregel in afwachting van particuliere voorzieningen en van de uitbouw der sociale- en bedrijfsverzekering, in de eerste plaats nodig, dat de gemeentelijke diensten van sociale zaken in bepaalde gevallen kunnen helpen, *zonder* dat de kosten van de hulp op de familie kunnen worden verhaald.
Het is ook te verwachten dat in een nieuwe wet, die de Armenwet zal vervangen, een en ander op moderne wijze zal worden geregeld. Maar hoe hard er ook aan wordt gewerkt, nieuwe, belangrijke wetten komen slechts moeizaam tot stand. Zij die in nood verkeren kunnen echter zo moeilijk wachten. 'Uitgestelde hoop krenkt het hart', zegt reeds een oud Bijbelwoord. Wie spoedig helpt, helpt dubbel, al is het slechts door het aanleggen van een noodverband. In 1956 kondigde de Regering als programmapunt o.a. *beperking van het verhaalsrecht* aan. Let wel: *beperking*, niet afschaffing. Een noodverband is nu eenmaal altijd onvolledig ook op het stuk van de beperking.
De Minister van Maatschappelijk Werk, onder wie de Armenwet ressorteert, had het ontwerp vrijwel gereed, toen in 1958 een kabinetscrisis uitbrak. De Regering, onder leiding van prof. De Quay in 1959 opgetreden, heeft de draad weer opgevat en op 10 januari 1961 smaakte Minister Klompé de voldoening haar ontwerp (behoudens aantekening van één lid in de Tweede Kamer), met algemene stemmen door de Tweede en Eerste Kamer te zien aangenomen. De wet is van 12 januari 1961, Staatsblad nr. 9 en is op 1 maart 1961, derhalve eergisteren, in werking getreden.

Wat behelst nu deze wet? In de eerste plaats schaft zij alle verhaal af tussen grootouders en kleinkinderen. In de tweede plaats bepaalt zij, dat alle financiële hulp, door de overheid verleend voor kosten van verpleging in krankzinnigengestichten of van verzorging of verpleging in andere inrichtingen, *niet* verhaald kan worden op schoonouders, ouders, meerderjarige kinderen of meerderjarige schoonkinderen.
Hetzelfde geldt voor financiële hulp aan hen die 65 jaar zijn of dit vóór 1966 zullen worden en wel vanaf het ogenblik waarop zij deze leeftijd hebben bereikt, onverschillig of zij thuis zijn of in een inrichting.
De wet heeft geen betrekking op de verhouding tussen ouders en minderjarige kinderen en op die tussen echtgenoten. Het is dus echt een *beperking*, niet een afschaffing van het verhaal.
Natuurlijk zal men vragen: moet nu een rijke zoon niet meer voor zijn arme vader betalen en omgekeerd? Hierop kan worden geantwoord:

ten eerste:
dat de arme vader steeds het recht behoudt zelf zijn rijke zoon aan te spreken en om-

gekeerd; dit is de onderhoudsplicht in het Burgerlijk Wetboek geregeld, waar niets in is veranderd, zodat ieder te allen tijde de mogelijkheid behoudt zélf een alimentatieproces te voeren. De wet beperking verhaalsrecht heeft slechts betrekking op het optreden van de overheid;

ten tweede:

de gemeente zal op de oude voet kunnen verhalen indien de zoon of de vader werkelijk een groot inkomen of vermogen heeft. Indien een ongehuwde zoon bijvoorbeeld meer dan *f* 12.000,– inkomen per jaar heeft, of een vermogen van meer dan *f* 50.000,–, dan kan verhaal op de oude voet plaatshebben. Is de zoon gehuwd en heeft hij twee kinderen, dan kan bijvoorbeeld verhaal pas plaatshebben indien de zoon meer dan *f* 15.720,– inkomen heeft of een vermogen van meer dan *f* 72.000,–. En ook dan zal door toepassing van het verhaal het inkomen of vermogen nooit lager mogen worden dan de zojuist vermelde bedragen. Hetzelfde is van toepassing op de verhouding schoonouders–schoonkinderen.

Met inachtneming van het zojuist gezegde, behoeft dus geen enkele in een inrichting verpleegde of verzorgde meerderjarige en geen enkele bejaarde bang te zijn, dat op grond van de Armenwet verleende hulp op ouders, schoonouders of op meerderjarige kinderen of schoonkinderen zal worden verhaald. De Regering raamt de totale kosten van de nieuwe regeling op ongeveer 35 miljoen gulden. Deze 35 miljoen zullen op een bepaalde wijze uit de middelen van het Rijk ter beschikking van de gezamenlijke gemeenten komen. Uit deze bedragen kan men zien dat het hier niet om een kleine zaak gaat of om slechts enkele gevallen.
Vanzelfsprekend brengt de overgang van een oude naar een nieuwe toestand steeds moeilijkheden en vragen. Bij de gemeentelijke diensten van sociale zaken in uw woonplaats is men echter van die zaken op de hoogte. Iedere burger, die omtrent de toepassing van deze wet nog vragen heeft, wordt aangeraden zich met de gemeentelijke dienst voor sociale zaken — of als deze niet bestaat met het gemeentehuis — in verbinding te stellen, waar men zeker bereid zal zijn de vragers de juiste weg te wijzen.

KINDER-VAKANTIE-WERK

- Enkele afdelingen van Humanitas houden zich bezig met kindervakantiewerk.
- Zij zoeken goede geselecteerde vakantiepleeggezinnen.
- Welke afdeling wil helpen bij het vinden daarvan?
- Afdelingen helpt elkaar!
- Opgaven voor medewerking gaarne aan het Centraal Bureau.

jaarverslag van de stichting humanitas centrum mens en wereld

De activiteiten van het Humanistisch Centrum Mens en Wereld en de daaraan verbonden uitvoeringsorganen: het 'Humanistisch Instituut voor Sociaal Onderzoek' en de 'Humanistische Pers en Documentatiedienst' komen slechts zelden onder de aandacht van de leden der samenwerkende verenigingen. De redactie meent er daarom goed aan te doen het jaarverslag van de stichting als artikel in dit blad op te nemen. In een volgend artikel hoopt de redactie iets te kunnen vertellen over het onderzoek dat door het HISO wordt verricht naar: 'de aard van de buitenkerkelijkheid en het proces van de ontkerkelijking in Nederland.' Red.

inleiding

De normale werkzaamheden van het Humanistisch Centrum, het uitwisselen van gegevens tussen de humanistische organisaties, het secretariaat van het HISO, de Pers- en Documentatiedienst, werden in 1960 zonder moeilijkheden of stagnatie voortgezet. Het Humanistisch Instituut voor Sociaal Onderzoek maakte goede voortgang met het onderzoek naar de aard van de buitenkerkelijkheid en het proces van de ontkerkelijking in Nederland.
De plannen tot een proefneming in enkele plaatsen van Nederland met ontmoetings- en gespreksmiddagen voor 'niet aangesloten' buitenkerkelijken, werden uitgevoerd en hebben resultaten afgeworpen die voldoende bevredigend waren om dit experiment voort te zetten.

bestuur

Op 31 december 1960 was de bestuurssamenstelling als volgt:

Dr. J. P. van Praag,	Hum. Verbond	voorzitter	
Mej. M. Dijkstra,	Humanitas	vice-voorzitter	
H. van Schaaik,	Humanitas	secretaris	Dagelijks
Th. Polet,	Hum. Verbond	penningmeester	Bestuur
H. Bosselaar,		2e secretaris	

Mevr. D. Heroma-Meilink	-	Vert. Landelijke Stichting Bureaux voor Levens- en Gezinsmoeilijkheden.
Mr. M. Knap	-	Vert. A. H. Gerhardstichting, later HSHB.
Dr. E. Nordlohne	-	Vert. Humanistisch Thuisfront.
W. Romijn	-	Vert. Weezenkas.
H. van Woudenberg	-	Vert. Humanistische Werkgemeenschap in de Partij van de Arbeid.
Mevr. mr. H. Singer-Dekker	-	Hoofd van de Pers- en Documentatiedienst (maakt als adviseur alle vergaderingen mee).

humanistisch instituut voor sociaal onderzoek

Aan het Curatorium, belast met de supervisie op het onderzoek naar de 'aard van de buitenkerkelijkheid en het proces van de ontkerkelijking' werden sedert eind maart 1960 als deskundigen toegevoegd prof. dr. H. C. J. Duijker, Amsterdam, en drs. J. de Jong, Utrecht. Sindsdien berust de leiding van het onderzoek bij de 5 leden van het Curatorium en deze twee deskundigen gezamenlijk onder de naam Commissie van Deskundigen.
In januari 1960 heeft de Nederlandse Stichting voor Statistiek de proefenquête gehouden met het doel de vragen, die bij het onderzoek worden gebruikt, te toetsen op hun bruikbaarheid.
Voor de definitieve enquête is een landelijke steekproef van respondenten getrokken: 1927 personen van 23 jaar en ouder zijn in maart geënquêteerd. Uit de leden van het Humanistisch Verbond is een, eveneens landelijke, steekproef getrokken van 150 personen.
De volgende fase in het onderzoek bestaat uit het maken van een serie life-histories. Dit wil zeggen dat met een aantal geënquêteerde personen, in aansluiting op de door hen reeds beantwoorde vragenlijst, één of meer diepgaande gesprekken worden gevoerd, waarin de aard en de ontwikkeling van hun tegenwoordige houding ten opzichte van kerk en godsdienst nader zal worden bepaald. Deze fase is nog niet afgesloten. Inmiddels worden de resultaten van het statistisch onderzoek verwerkt.

pers- en documentatiedienst

In het verslagjaar verschenen 11 nummers van het blad Documentatiedienst. Het hoofd van de dienst verzorgde vier maal een nieuwspraatje voor de Wereldomroep, in het humanistisch kwartiertje dat gehouden wordt op de vijfde zondag van iedere maand die vijf zondagen heeft.
Op 22 april hield het Humanistisch Verbond een persconferentie in verband met de a.s. volkstelling. Deze conferentie werd goed bezocht. Enkele katholieke bladen waren daar eveneens vertegenwoordigd. De conferentie heeft geleid tot een aantal publicaties, voor het merendeel op goed niveau, over de betekenis van de vraag op het telformulier naar de godsdienstige gezindte en de houding van het Humanistisch Verbond ten aanzien van de betekenis van deze vraag.

Eind 1959 opende Het Parool een Humanistische rubriek onder de titel: Nieuws uit de Humanistische wereld. Deze rubriek werd in 1960 voortgezet. De redactie van NV De Nieuwe Pers, waarin de streekbladen van Het Parool zijn verenigd, besloot in het verslagjaar de rubriek in haar bladen over te nemen, voorzover de plaatsruimte dit toe zou laten. Zo is onder meer in het Haags Dagblad en het Rotterdams Parool in 1960 de rubriek: De Humanist in de Wereld verschenen, waarin de hoofdzaken uit de rubriek van Het Parool zijn overgenomen.
Er waren in Nederland in 1960 dus twee dagbladcombinaties die Humanistische rubrieken publiceren, namelijk de Gelderlander-Pers, die al eerder met deze rubrieken was begonnen, en de Paroolgroep.
In onze eigen kring valt een grotere geneigdheid bij de plaatselijke organisaties te bespeuren tot het opnemen van contact met de pers. Deze neiging wordt door de Persdienst gestimuleerd, onder meer door het ter beschikking stellen van een leidraad voor het houden van persconferenties en door het geven van adviezen aan de plaatselijke organisaties, telkens wanneer de behoefte daaraan zich doet voelen. Zo hield de afdeling Den Haag van Humanitas in overleg met de Persdienst een persconferentie, welke tot veel zeer gewaardeerde publicaties heeft geleid.

ontmoetingsdagen voor buitenkerkelijken

In enkele plaatsen van Nederland werd een proef genomen met het uitnodigen tot een gesprek van een aantal niet bij humanistische organisaties aangesloten buitenkerkelijken, voornamelijk – in dit jaar tenminste – behorend tot het industriële hogere en middenkader. Als inleiders, respectievelijk discussieleiders voor deze bijeenkomsten zijn in 1960 opgetreden J. Bijleveld, prof. dr. ir. J. P. Mazure, dr. J. P. van Praag en dr. V. O. W. Schenk.
De bijeenkomsten hadden als thema de plaats van de niet-kerkelijke mens in onze samenleving – 'tussen godsdienst en nihilisme' was één der titels – en werden door ongeveer 30 bezoekers per bijeenkomst bezocht. Er werd met grote levendigheid en interesse en op goed niveau gediscussieerd en in één der bijeenkomsten kwam duidelijk de wens naar voren het gesprek over enige maanden voort te zetten. Daartoe werden aan het eind van het jaar reeds plannen gemaakt.
Het bestuur van het Centrum is zich bewust dat dergelijke bijeenkomsten geen doublure moeten zijn of worden van wat aan de zijde der aangesloten verenigingen, voornamelijk het Humanistisch Verbond, reeds wordt gedaan. Het oorspronkelijke doel: het doen van peilingen in hoeverre er in Nederland behoefte is aan gespreksbijeenkomsten onder niet-kerkelijken die enigermate het karakter van 'vormingswerk' hebben, blijft voorop staan met als laatste vraag: 'zou voor zulke arbeid in de verre toekomst een speciaal instituut nodig worden of zullen de ontmoetingsbijeenkomsten als oriënterend voorposten-werk voor de aangesloten instellingen gezien moeten worden. De resultaten in 1961 zullen hier wellicht reeds een antwoord op kunnen geven.

bestuursvergaderingen en onderling contact

Het dagelijks bestuur kwam in 1960 drie maal en het algemene bestuur éénmaal bijeen. Een kleine commissie, bestaande uit de beide secretarissen en de penningmeester, kwam zes maal bij elkaar ten behoeve van de organisatie van de gespreksbijeenkomsten.
Uit het slechts één maal bijeen komen van het algemene bestuur blijkt onder meer dat in 1960 meer aandacht is besteed aan enkele vaste taken van het centrum, zoals het beleid met betrekking tot het onderzoek naar de buitenkerkelijkheid en de organisatie van gespreksmiddagen voor buitenkerkelijken, en minder aan het onderling contact met berichtenuitwisseling en mondelinge toelichting, zoals die, naast het afdoen van het bestuurlijke werk, op de algemene bestuursvergaderingen gebruikelijk was.

H. VAN SCHAAIK,
secretaris.

de 'mei'-reeks van het criminologisch instituut

De mei-reeks van het Criminologisch Instituut der Rijks Universiteit te Utrecht zal dit jaar worden gehouden op de dinsdagen 2, 9, 16 en 23 mei. Als onderwerp is gekozen: De preventieve hechtenis.
De inleiders zijn:
op 2 mei: Mr. H. van Buuren, over: Het Openbaar Ministerie en de preventieve hechtenis;
op 9 mei: Mr. Estella C. Simons, over: De advocaat en de preventieve hechtenis;
op 16 mei: Th. H. van Haaren, over: De voorlichtingsambtenaar en de preventieve hechtenis;
en **op 23 mei:** E. Schraven, over: De zielzorger en de preventieve hechtenis.
Alle voordrachten worden gehouden in de grote collegezaal van het Botanisch Laboratorium, Lange Nieuwstraat 106, te Utrecht. Aanvang te 20.00 uur *precies*. Einde te 22.00 uur.
Toegangskaarten ad *f* 1,50 voor de gehele reeks zijn verkrijgbaar door storting of overschrijving op gironummer 190498 ten name van de Stichting Bevordering Onderzoek Criminologisch Instituut, Koningslaan 10, Utrecht, of aan genoemd Instituut des voormiddags van 10 tot 12 uur.
Studenten van Nederlandse Universiteiten of Hogescholen hebben gratis toegang op vertoon van hun inschrijvingskaart.
Aan de zaal zullen geen kaarten verkrijgbaar zijn.

gezinsverzorging

In maart 1961 behaalden de volgende gezinsverzorgsters hun diploma.
Bij de opleiding te Arnhem: mej. L. P. R. Gas, Dordrecht; mej. A. van Wingerden, Dordrecht; mej. A. C. de Vos, Schiedam.
Bij de opleiding te Bakkeveen behaalde, eveneens maart 1961, mej. I. de Vries uit Hollandse Veld haar getuigschrift.
Verder willen wij ook hier nog graag de reeds in van 'Mens tot Mens' gepubliceerde namen opnemen van de gezinsverzorgsters, die in februari j.l. hun getuigschrift te Arnhem behaalden. Het zijn de dames: M. F. Bulters, Eindhoven; J. G. Goedhart, Dordrecht; J. G. van Leeuwen, Delft; I. Servaas, Amsterdam; L. Veld, Zwolle.
Van harte gelukgewenst! Wij vertrouwen erop dat zij, na het praktijkjaar in de afdeling, het diploma uitgereikt zullen krijgen.

opleiding voor bejaardenhelpsters

In Amsterdam is opgericht een Commissie *Algemene Opleidingen Bejaardijzorg*, die in september 1961 aan de Amsterdamse Huishoudschool een cursus hoopt te beginnen voor haar, die in bejaardentehuizen of instellingen werkzaam zijn ten behoeve van de bejaarden. Ook voor degenen, die zich willen bekwamen voor dit werk, staat deze cursus open.
De opleiding duurt twee jaar, er wordt één avond per week les gegeven, de kosten worden laag gehouden.
Voor nadere inlichtingen kan men zich wenden tot de Directrice van de Amsterdamse Huishoudschool, Zandpad 5, Amsterdam-W., telefoon 83604.

de nederlandse vereniging
voor maatschappelijk werk 'humanitas'

Afdeling Groningen vraagt,

1. een maatschappelijk werkster voor de gezinsverzorging

2. een maatschappelijk werkster voor het algemeen maatschappelijk werk

Zij die de Urgentieopleiding volgen of willen gaan volgen komen eveneens in aanmerking.
Salariëring volgens salarisschaal afgestemd op de rijkssubsidieregeling.
Sollicitaties te richten aan de secretaresse, mevr. A. J. v. d. Meer-Noorland, Cortinghlaan 2 A, Groningen.

de nationale raad
voor maatschappelijk werk

roept sollicitanten op naar de bij zijn secretariaat vacerende betrekking van

staffunctionaris

Vereisten: academisch gevormd (socioloog of jurist); kennis van het maatschappelijk werk; inzicht in problemen van organisatorische aard; in staat om in korte tijd in vraagstukken van verschillende aard door te dringen en zelfstandig rapporten en nota's op te stellen; goed stylist. Bekendheid met voorlichtingsmedia en -technieken strekt tot aanbeveling.

Schriftelijke sollicitaties met opgave van referenties gaarne binnen twee weken te richten aan het Secretariaat van de Nationale Raad voor Maatschappelijk Werk, Stadhouderslaan 146 te 's-Gravenhage.

Verpleegsters- en Ziekenhuiskleding

een

Van Maanen

fabrikaat

Product van ruim een halve eeuw vakmanschap

Fabricage en verkoop:
NAARDERSTRAAT 66
LAREN (N.H.)
Tel. (02953) 5115

Magazijnen:
1e HELMERSSTRAAT 167
AMSTERDAM-W.
Tel. (020) 84089

Leveranciers van alle Ziekenhuistextiel

stichting bijzonder gezinswerk Rotterdam

vraagt voor spoedige indiensttreding

een staffunctionaris

Vereisten: Middelbare of soortgelijke opleiding, boekhoudkundig goed geschoold, inzicht in maatschappelijk werk.

Enige kennis van rijkssubsidieregelingen op dit terrein strekt tot aanbeveling.
Salaris: *f* 650,– per maand.

Sollicitaties te richten aan het bureau van de stichting Valkeniersweg 108, Rotterdam (24)